

Секція 12. Фінанси, страхування та біржова справа: модернізація стратегічного портфелю

Надал С.В.

Міський голова м. Тернополя, магістр з фінансів

Спасів Н. Я.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування ТНЕУ, доцент кафедри фінансів ІФНТУНГ

ДОХОДИ БЮДЖЕТУ: ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОНАННЯ В СВІТЛІ ПОДАЛЬШИХ РЕЦЕСІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

За умови перманентних кризових явищ і поглиблення рецесійних процесів, які дестабілізують національну економіку та знижують соціальні гарантії, негативно позначаючись на індикаторах економічного розвитку, важливим є формування оптимальної дохідної частини бюджетів усіх рівнів та її повномасштабне виконання, що створить підвалини для економічного зростання, макрофінансової стабільності та покращення загального добробуту суспільства.

Формування доходів бюджетів усіх рівнів полягає в оптимальному врахуванні інтересів держави, органів місцевого самоврядування, підприємницьких структур, населення. В той же час виконання доходів бюджетів усіх рівнів – це повномасштабний процес забезпечення розвитку в контексті нарощування макропоказників економічного та соціального розвитку країни.

Загальновідомо, що формування доходів бюджетів усіх рівнів здійснюється на основі зосередження таких джерел як податкові та неподаткові надходження, доходи від власності та підприємницької діяльності, доходи від операцій з капіталом та трансферти.

Виконання доходів значною мірою залежить від реальності встановлених планових показників, законодавчо визначеного розмежування податків та інших платежів між державними і місцевими бюджетами, головним критерієм чого є стабільність надходження, економічна

ефективність розподілу після адміністрування та соціальний і фінансовий ефект внаслідок перерозподілу.

Враховуючи вищезазначене, розглянемо дієвість мобілізації та проаналізуємо динаміку доходів бюджетів усіх рівнів станом на перше півріччя 2016 р. – року бюджетних новацій та податкових реформ, визначивши їх дієвість і виокремивши певні тенденції й особливості (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка доходів Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України у першому півріччі 2016 р. (млн. грн.) [5]*

Показники	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Стан виконання на 30.06.2016 р., %
Податкові надходження	607107	501339	105767	50
Неподаткові надходження	103753	89157	14596	36
Інші надходження	16596	14650	1946	10
Всього надходжень	727456	605147	122309	-
Міжбюджетні трансфери	192102	3490	188612	-

Як свідчать дані табл. 1, в частині доходів бюджетів усіх рівнів у першому півріччі 2016 р. домінують податкові надходження – 607107 млн. грн. по Зведеному, 501339 млн. грн. по Державному та 105767 млн. грн. по місцевих бюджетах із 50% виконання, що є позитивною тенденцією, оскільки за умови подальших рецесійних процесів податкові платежі надходять вчасно та в повному обсязі. В той же час неподаткові та інші надходження станом на перше півріччя 2016 р. ілюструють негативну динаміку із відсотком виконання у 36% та 10% відповідно.

Домінуючими в частині доходів бюджетів є податкові та неподаткові надходження, відповідно, проаналізуємо динаміку їх адміністрування та стан виконання у досліджуваному періоді. Аналіз проведемо у розрізі статей даних надходжень (табл. 2, табл. 3).

Динаміка податкових надходжень до Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України у першому півріччі 2016 р. (млн. грн.) [5]*

Показники	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Стан виконання на 30.06.2016 р., %
ПДВ	232658	232658	-	65
Податок на доходи фізичних осіб	116627	55317	61310	54
Акцизний податок	89871	81892	7979	51
Плата за користування надрами	59045	58021	1024	30
Податок на прибуток підприємств	51348	48159	3189	53
Місцеві податки і збори	27733	-	27733	67
Ввізне мито	19276	19276	-	47
Інші податкові надходження	10549	6017	4532	48
Всього	607107	501339	105767	-

Дані табл. 2 переконливо засвідчують превалювання в частині податкових надходжень місцевих податків і зборів із показником виконання у 67% станом на 30.06.2016р., що є об'єктивним процесом, зважаючи на бюджетну децентралізацію, а також виконання показників щодо надходження ПДВ у 65%, податку на доходи фізичних осіб у 54%, податку на прибуток підприємств у 53% та акцизного податку у 51%. Отже, на тлі рецесійних процесів все одно відбувається активізація діяльності у всіх секторах економіки.

Натомість дані табл. 3 щодо неподаткових надходжень ілюструють негативні тенденції в частині надходжень державних підприємств, зокрема надходжень від НБУ. За іншими неподатковими надходженнями, зокрема, адміністративними зборами та платежами і іншими надходженнями спостерігається виконання у 63% та 59% відповідно, що окреслює на перспективу позитивну динаміку в контексті наповнення дохідної бази Зведеного бюджету України.

Динаміка неподаткових надходжень до Зведеного, Державного та місцевих бюджетів України у першому півріччі 2016 р. (млн. грн.) [5]*

Показники	Зведений бюджет	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Стан виконання на 30.06.2016 р., %
Надходження від НБУ	38000	38000	-	0
Надходження бюджетних установ	36169	25465	10704	54
Доходи державних підприємств (окрім НБУ)	12765	12440	325	58
Адміністративні збори та платежі	8116	5448	2668	63
Інші надходження	8703	7804	899	59
Всього	103753	89157	14596	-

Отже, стан надходження податкових та неподаткових надходжень за перше півріччя 2016 р. дозволяє констатувати про нарощування доходів бюджетів усіх рівнів за даними статтями та ілюструє на перспективу позитивні тенденції в контексті виконання їх в цілому. В той же час варто наголосити, що причинами зростання доходів бюджетів є не економічний розвиток та зростання суспільного добробуту, а законодавчі зміни в частині регулювання податкових надходжень, зокрема збільшення ставок: ставка ПДФО зросла у 2016 р. з 15 до 18%, акцизи на алкоголь та сигарети збільшились на 100% та 40% відповідно, зросли також ставки єдиного податку; розширення бази оподаткування (база оподаткування ПДФО збільшується за рахунок скасування ЄСВ, що зараз вираховується із заробітної плати, звужується спеціальний режим оподаткування для аграріїв, оподатковуються операції з видобутку бурштину). Також зростання касових доходів бюджету у 2016 р. відбувається за рахунок оподаткування ПДВ транзитного газу, зміни часу нарахування та сплати податку на прибуток підприємств.

Доходи бюджетів в частині неподаткових надходжень зростають за рахунок посилення ролі держави як власника та розширення можливостей для бюджетних установ отримувати та розпоряджатися власними доходами.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що домінантою нашою тенденцією до бюджетів за основними статтями є впровадження нових законодавчих норм та податкових новацій, а не показники економічного зростання та суспільного добробуту, що є неприпустимим, зважаючи на вітчизняні реалії.

Література

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу із <http://www.minfin.gov.ua>.